

Kasvun ja oppimisen lautakunta 13.10.2021 § 98

§ 98

Perusopetuksen iltapäivätoiminnan järjestämisperiaatteet 1.8.2022 lukien (pöydälle 29.9.2021) (palautettu 13.10.2021)

Valmistelijat / lisätiedot:
Loisa-Turunen Miia
Leino Virpi
Feodoroff Mona
Wendell Kasper
Stolt-Haglund Ida
Grönroos Elina
etunimi.sukunimi@espoo.fi
Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus

Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja Rinta-aho Harri

Kasvun ja oppimisen lautakunta hyväksyy perusopetuksen iltapäivätoiminnan järjestämisperiaatteet liitteen mukaisena. Järjestämisperiaatteet sisältävät iltapäivätoiminnan järjestämistä ja toteutusta koskevat toimintaperiaatteet ja lapsivalintakriteerit sekä hankintaperiaatteet, avustusten myöntämisen periaatteet sekä periaatteet omalle toiminnalle.

Periaatteet tulevat voimaan 1.8.2022 lukien kuitenkin siten, että periaatteita noudatetaan jo kevään 2022 aikana tehtävissä palveluntuottajien valinnoissa sekä lapsivalinnoissa.

Käsittely

Kasvun ja oppimisen toimialajohtajan estyneenä ollessa asian esitteli talous- ja hallintojohtaja Timo Ketonen.

Puheenjohtaja Räf Wallsin, Saikkosen, Tanskanen-Hietasen ja Vanhasen kannattamana teki seuraavan palautusesityksen:

”Lautakunta päättää palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi siten, että iltapäivätoiminnan järjestämisperiaatteiden valmistelussa huomioidaan seuraavat asiat:

1. Myös yritykset voivat osallistua ns. avustettuun toimintaan, kuten, esim. Vantaalla ja Helsingissä
2. Ostopalvelun korit eivät muodostu liian suuriksi, jotta mahdollisimman monella palveluntuottajalla on mahdollisuus tuottaa palvelua
3. Palveluntuottajien ei ole pakko valita Espoo Cateringia välipalan palveluntuottajaksi, mikäli välipala pystytään muulla tavoin järjestämään laadukkaasti
4. Palveluntuottajilla on mahdollisuus laskuttaa ns. vanhempien osuus jatkossakin.”

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko puheenjohtajan ehdotus hyväksyä. Koska ehdotusta ei vastustettu, puheenjohtaja totesi sen tulleen yksimielisesti hyväksytyksi.

Päätös

Kasvun ja oppimisen lautakunta päätti palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi siten, että iltapäivätoiminnan järjestämisperiaatteiden valmistelussa huomioidaan seuraavat asiat:

1. Myös yritykset voivat osallistua ns. avustettuun toimintaan, kuten, esim. Vantaalla ja Helsingissä
2. Ostopalvelun korit eivät muodostu liian suuriksi, jotta mahdollisimman monella palveluntuottajalla on mahdollisuus tuottaa palvelua
3. Palveluntuottajien ei ole pakko valita Espoo Cateringia välipalan palveluntuottajaksi, mikäli välipala pystytään muulla tavoin järjestämään laadukkaasti
4. Palveluntuottajilla on mahdollisuus laskuttaa ns. vanhempien osuus jatkossakin.

Selostus

Toimivalta

Espoon kaupungin hallintosäännön I osan 4 luvun 11 §:n 3 kohdan mukaan lautakunnan tehtävänä on päättää palvelujen järjestämisestä ja toteutusta koskevista toimintaperiaatteista toimialueellaan. Ko. §:n 9 kohdan mukaan lautakunta päättää toimialansa palvelujen järjestämisestä ja toteutusta koskevista hankintaperiaatteista Espoo-tarinan mukaisesti. Hallintosäännön I osan 4 luvun 17 §:n 13 kohdan mukaan kasvun ja oppimisen lautakunta sekä svenska rum -lautakunta hyväksyy avustusten myöntämisen periaatteet.

Aiemmat päätökset

Perusopetuksen iltapäivätoiminnan järjestämisen ja toteuttamisen periaatteista on päätetty opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnassa 13.12.2017 § 165 (muutettu 28.10.2020 § 181) ja svenska rum -lautakunnassa 14.12.2017 § 57 (muutettu 22.10.2020 § 77).

Perusopetuksen iltapäivätoiminnan järjestämismuodoista sekä palveluntuottajien valintaperusteista on päätetty opetus- ja varhaiskasvatuslautakunnassa 13.12.2017 § 165 (muutettu 14.2.2018 § 23) ja svenska rum -lautakunnassa 14.12.2017 § 57 (muutettu 15.2.2018 § 14).

Päätösehdotuksen mukaan jatkossa olisi yksi Perusopetuksen iltapäivätoiminnan järjestämisperiaatteet -asiakirja, joka sisältää sekä järjestämiseen, toteuttamiseen ja lapsivalintoihin että palveluntuottajien valintaan liittyvät periaatteet, joita ovat hankintaperiaatteet, avustusperiaatteet sekä periaatteet omalle toiminnalle.

Palveluntuottajille järjestetty tiedotus- ja keskustelutilaisuus

Iltapäivätoiminnan palveluntuottajille on 30.8.2021 järjestetty tiedotus- ja keskustelutilaisuus, jossa on käsitelty valmistelussa olleita periaatteita ja jossa palveluntuottajilla on ollut mahdollisuus esittää näkemyksiä asiassa. Palveluntuottajien kommentit tilaisuudessa esitelyihin periaatteisiin ovat oheismateriaalina.

Lapsivalintakriteerit

Perusopetuslain 48 b §:n mukaisesti iltapäivätoimintaa tulee tarjota 1. ja 2. vuosiluokan oppilaille sekä erityisen tuen oppilaille kunnan päättämässä laajuudessa. Otettaessa lapsia iltapäivätoimintaan heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

Suomenkielisessä iltapäivätoiminnassa on tällä hetkellä 1. vuosiluokan ja 2. vuosiluokan osalta erityisen tuen oppilaita yhteensä 380. 1. luokan muita oppilaita on 2521 ja 2. luokan oppilaita 1682. Erityisen tuen oppilaita 3. ja 4. vuosiluokan osalta on yhteensä 68, ylimmiltä luokilta enää yksittäisiä.

Ruotsinkielisessä iltapäivätoiminnassa erityisen tuen oppilaiden määrä on pieni. 1. vuosiluokan oppilaita on kaikki oppilaat mukaan lukien 293 ja 2. vuosiluokan oppilaita 283.

Voimassa olevien periaatteiden mukaan lapset valitaan iltapäivätoimintaan seuraavien lapsivalintakriteerien mukaisessa etusijajärjestyksessä:

- a) ensimmäisen vuosiluokan oppilaat, joilla on erityisen tuen päätös
- b) muut ensimmäisen vuosiluokan oppilaat
- c) toisen vuosiluokan oppilaat, joilla on erityisen tuen päätös
- d) kolmannen vuosiluokan tai sitä vanhemmat oppilaat, joilla on erityisen tuen päätös
- e) muut toisen vuosiluokan oppilaat

Mikäli valintaprosessissa tulee tilanne, että kaikkia samaan ryhmään (ryhmät a- e) kuuluvia hakijoita ei voida valita, suoritetaan valinta heidän välillään arvonnalla.

Päätösehdotuksen mukaisten uusien periaatteiden mukaan lapset valitaan iltapäivätoimintaan seuraavien lapsivalintakriteerien mukaisessa etusijajärjestyksessä:

- a) ensimmäisen vuosiluokan oppilaat, joilla on erityisen tuen päätös
- b) muut ensimmäisen vuosiluokan oppilaat
- c) toisen vuosiluokan oppilaat, joilla on erityisen tuen päätös
- d) 3. vuosiluokan oppilaat, joilla on erityisen tuen päätös
- e) 4. vuosiluokan oppilaat, joilla on erityisen tuen päätös
- f) muut toisen vuosiluokan oppilaat
- g) vuosiluokkien 5-9 oppilaat, joilla on erityisen tuen päätös, nuorimmasta ikäluokasta alkaen

Mikäli valintaprosessissa tulee tilanne, että kaikkia samaan ryhmään (ryhmät a-g) kuuluvia hakijoita ei voida valita, suoritetaan valinta heidän välillään arvonnalla.

Muutoksena aiempiin kriteereihin on se, että toisen vuosiluokan oppilaita, joilla ei ole erityisen tuen päätöstä, valitaan ennen 5.–9. vuosiluokalla olevia erityisen tuen oppilaita. Muutos perustuu vuosiluokkien 5–9 oppilaiden pieneen osallistujamäärään sekä ylemmillä vuosiluokilla opiskelevien oppilaiden suurempaan opetustuntien viikkotuntimäärään.

Lisäksi muutoksena erityisen tuen oppilaiden kohdalla esitetään, että oppilaat osallistuisivat iltapäivätoimintaan omalla opetusta antavalla koulullaan, eikä heillä enää olisi mahdollisuutta valita iltapäivätoiminnan järjestämisaikaa joko omalta opetusta antavalta koululta tai kodin lähellä

olevalta koululta. Muutos perustuu siihen, että valinnanmahdollisuutta käyttäneitä on vuosittain ollut vähän, ja lisäksi opetusta pyritään antamaan mahdollisimman monelle oppilaalle omassa lähikoulussa.

Iltapäivätoiminnan järjestämistavat

Perusopetuslain 48 b §:n 3 momentin mukaan kunta voi järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa itse tai yhdessä muiden kuntien kanssa taikka hankkia palvelut muulta julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta. Kunta voi myös hankkia palvelut antamalla tähän tarkoitukseen avustusta palvelujen tuottajalle.

Opetushallituksen vahvistamien perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden mukaan kunta voi käyttää edellä mainittuja toiminnan järjestämistapoja myös samanaikaisesti.

Suomenkielisen perusopetuksen tulosyksikössä lukuvuonna 2021–2022 iltapäivätoimintaan osallistuu noin 4650 lasta. Toimintaa toteutetaan seuraavasti:

- omana toimintana 11 koululla (noin 10 % toimintaan osallistuvista lapsista)
- ostopalveluna 11 koululla (noin 22 % toimintaan osallistuvista lapsista)
- avustusta antamalla 43 koululla (noin 68 % toimintaan osallistuvista lapsista)

Ruotsinkielisissä sivistyspalveluissa iltapäivätoimintaan osallistuu noin 578 lasta. Toimintaa toteutetaan seuraavasti:

- omana toimintana 4 koululla (noin 46 % toimintaan osallistuvista lapsista)
- avustusta antamalla 7 koululla (noin 54 % toimintaan osallistuvista lapsista)

Suomenkielisen iltapäivätoiminnan osalta ostopalvelun osuutta on lisätty aiempien vuosien aikana. Voimassa olevien periaatteiden mukaan iltapäivätoimintaa voidaan toteuttaa ostopalveluna kilpailuttamalla, jos iltapäivätoimintaa toteutetaan sellaisessa koulussa, jossa järjestetään/toteutetaan esiopetukseen liittyvää varhaiskasvatusta, ja tämä varhaiskasvatuspalvelu kilpailutetaan sekä lisäksi erikseen päätettävissä yksiköissä. Ostopalveluna on järjestetty lähinnä isompien koulujen iltapäivätoimintaa, jossa iltapäivätoimintaan osallistuvien lasten määrä on suuri ja ryhmiä on useampia. Varhaiskasvatus on muuttanut omia järjestämisperusteitaan, eikä voimassa olevien periaatteiden ostopalvelua koskeva osuus ole enää ajantasainen.

Päätösehdotuksen mukaisissa periaatteissa ostopalvelujen osuutta lisätään. Perusteena on sekä taloudellinen että toiminnallinen tarkoituksenmukaisuus.

Ruotsinkielisissä sivistyspalveluissa iltapäivätoimintaa ei ole aiemmin toteutettu ostopalveluna, vaan iltapäivätoiminta on toteutettu omana toimintana ja avustettuna toimintana. Jatkossa myös ruotsinkielisissä sivistyspalveluissa otetaan järjestämistapavalikoimaan mukaan ostopalvelujen mahdollisuus.

Palveluntuottajille on järjestetty tiedotus- ja keskustelutilaisuus 30.8.2021, jossa heillä on ollut mahdollisuus esittää näkemyksiä valmistelussa olevista periaatteista. Näkemyksissä tuli esiin mm. huoli siitä, että osa nykyisistä toimijoista ei voisi enää jatkaa, jos ostopalvelua lisätään. Lisäksi avustuksen ehdoksi suunniteltua yhteisön yleishyödyllisyyttä pidettiin epätarkoituksenmukaisena ja välipalojen toteuttaminen Espoon ruokapalvelujen kautta huolestutti palveluntuottajia. Asiaksmaksujen siirtoa kaupungin vastattavaksi kannatti usea nykyinen toimija. Palveluntuottajien näkemykset oheismateriaalina.

Valtuusto on 19.10.2020 hyväksynyt Taloudellisesti kestävä Espoo – tuottavuus ja sopeutusohjelman (Take). Ohjelman linjausten mukaisesti kaupungin palvelut järjestetään ja tuotetaan kokonaistaloudellisesti järkevimmällä järjestämistavalla. Palvelu voidaan ottaa omaksi toiminnaksi silloin, kun se on kokonaistaloudellisesti edullisempaa. Palveluja siirretään ostopalveluilla tai kumppanuudella järjestettäväksi, mikäli tulosyksikön oma toiminta on kalliimpaa tai tehottomampaa kuin markkinoilta saatava palvelu.

Taloudellisen ja toiminnallisen tarkoituksenmukaisuuden lisäksi ostopalvelujen osuuden lisäämisen perusteena on hankintoja koskevat säännökset, jotka edellyttävät palveluhankintojen kilpailuttamista. Iltapäivätoiminnassa monet toimijat ovat markkinoilla toimivia osakeyhtiöitä ja muita taloudellista toimintaa harjoittavia yhteisöjä.

Perusopetuslaissa on erikseen säädetty, että avustuksen antaminen iltapäivätoiminnan toteuttamiseksi on mahdollista. Kyse on kohdennetuista avustuksista, jolloin avustusehdoissa tulee edellyttää, että avustusta käytetään vain myönnettyyn tarkoitukseen. Avustus tulee edelleen säilyttää yhtenä iltapäivätoiminnan toteuttamisen muotona. Se tulisi kuitenkin suunnata enemmän niihin kohteisiin, joihin ei kilpailutuksen kautta ole saatu toimijaa tai joissa ei ole perusteltua toteuttaa toimintaa omana toimintana. Iltapäivätoimintaa voidaan järjestää avustettuna toimintana, kun toiminnan toteuttaa vanhempainyhdistys, kansalaisjärjestö tai vastaava yleishyödyllinen yhteisö. Avustettu toiminta on mahdollinen myös niissä tilanteissa, joissa opetuksen järjestäjä on perusopetuslain 7 §:ssä tarkoitettu rekisteröity yhteisö tai säätiö.

Asiaksmaksujen perintä sekä palveluntuottajille maksettavat korvaukset ja avustukset

Perusopetuslain 48 f §:n mukaan iltapäivätoiminnasta voidaan periä asiaksmaksu. Maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava, jos huoltajan elatusvelvollisuus, toimeentuloedellytykset tai huollolliset näkökohdat huomioon ottaen siihen on syytä.

Espoossa kaupunginhallitus on päättänyt iltapäivätoiminnan asiaksmaksuista sekä myös maksuvapautusten ja -huojennusten periaatteista. Tällä hetkellä kaupunki on itse perinyt asiaksmaksut sekä oman toiminnan että ostopalveluna toteutetun toiminnan osalta. Sen sijaan avustusta saavat palveluntuottajat ovat perineet asiaksmaksut. Maksuvapautuksista ja -huojennuksista asiakkaalle päättää kaupungin ao. viranhaltija.

Päätösehdotuksen mukaisten periaatteiden mukaan jatkossa kaupunki perii asiaksmaksut kaikkien järjestämismuotojen osalta. Tämä on

huomioitu avustusta saaville palveluntuottajille maksettavan avustuksen määrässä.

Avustusten osalta muutoksena on myös se, ettei asiakasmaksun perintää koskevan muutoksen vuoksi ole enää perustetta maksaa palveluntuottajalle avustusta huoltajille myönnetyn asiakasmaksuvapautus- tai -huojennuspäätöksen mukaisesti. Lisäksi jatkossa ei enää ole mahdollisuutta hakea starttirahaa uuteen yksikköön. Toisaalta on luovuttu 5 %:n vähennyksestä avustukseen, jos palveluntuottajan palveluksessa on ollut henkilö, joka ei täytä kelpoisuusvaatimusta.

Avustukset maksetaan jatkossa kaksi kertaa vuodessa etukäteen aiemman kolmen kerran sijaan. Jos avustuksen maksamisen jälkeen ryhmien määrä pienenee, avustuksen saaja on velvollinen palauttamaan liikaa maksetun osuuden avustuksesta.

Ostopalvelujen kilpailutuksessa valintaperusteena on kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous. Kokonaistaloudellisesti edullisin on tarjous, joka on hinta-laatusuhteeltaan paras. Kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste ja hinta-laatusuhteen mukaisten vertailuperusteiden suhteellinen painotus ilmoitetaan hankintailmoituksessa, tarjouspyynnössä tai neuvottelukutsussa. Niissä voidaan asettaa myös enimmäishinta, minkä palvelu voi maksaa.

Muita muutoksia

Voimassa olevissa periaatteissa on avustuksen osalta ollut välipalavähennys, joka on vähennetty niille palveluntuottajille maksettavasta avustuksesta, jotka ovat hankkineet välipalan Espoon ruokapalvelujen kautta. Ostopalveluyksiköille välipala on tälläkin hetkellä toteutunut Espoon ruokapalvelujen kautta. Päätösehdotuksen mukaisten periaatteiden mukaan esitetään, että tasalaatuisuuden vuoksi kaikki iltapäivätoiminnan välipalat tulevat jatkossa Espoon ruokapalvelujen kautta.

Voimassa olevissa periaatteissa oppilas, jolla on erityisen tuen päätös, on laskettu ryhmässä kahdeksi lapseksi. Päätösehdotuksen mukaisten periaatteiden mukaan jatkossa kahden lapsen paikalle laskettaisiin ne erityisen tuen päätöksen omaavat lapset, joilla on joku muu kuin oppimisen erityisvaikeutta koskeva päätös. Muutoksen perusteena on se, ettei lukemisen tai laskemisen erityisvaikeuden voida katsoa vaikuttavan iltapäivätoimintaan osallistumiseen.

Voimassa olevien periaatteiden mukaan palveluntuottaja on voinut erityisen painavin perustein hakea harkinnanvaraista lisäavustusta avustajapalveluiden järjestämiseen tai ohjaajaresurssin lisäämiseen. Jatkossa ostopalveluyksiköt toteuttavat perusopetuksen iltapäivätoiminnan hankintasopimuksen mukaisesti ja avustusta saavat palveluntuottajat voivat erillisellä hakemuksella hakea harkinnanvaraista lisäavustusta avustajapalvelutilanteisiin.

Lisäksi on tehty tarkennuksia ja teknisluonteisia korjauksia ja muutoksia.

Periaatteiden voimaantulo ja palveluntuottajien valinta lukuvuodesta 2022-2023 lukien

Periaatteet tulevat voimaan 1.8.2022 lukien kuitenkin siten, että periaatteita noudatetaan jo kevään 2022 aikana tehtävissä palveluntuottajien valinnoissa sekä lapsivalinnoissa.

Ostopalvelun osalta kilpailuttamisprosessi on tarkoitus aloittaa heti, kun lautakunnat ovat päättäneet periaatteista. Kevään 2022 aikana tehdään valinnat palveluntuottajista sekä ostopalvelujen että avustuksen ja oman toiminnan osalta.

Myös lukuvuoden 2022-2023 alussa iltapäivätoimintaan osallistuvat lapset valitaan kevään/kesän 2022 aikana lautakuntien päättämien uusien periaatteiden mukaisesti.

Svenska rum -lautakunta käsittelee periaatteita kokouksessaan 28.10.2021. Kokouksessa 30.9.2021 asia oli jäänyt pöydälle.

Suomenkielisen perusopetuksen tulosyksikölle on 8.10.2021 lähetetyllä viestillä toimitettu tiedoksi 25.9.2021 päivätty palveluntuottajien kompromissiesitys, jonka suuri osa palveluntuottajista oli tehnyt kasvun ja oppimisen lautakunnan jäsenille, sekä palveluntuottajien hankkima 24.9.2021 päivätty oikeudellinen lausunto. Ko. asiakirjat on toimitettu lautakunnan jäsenille esityslistan päivityksen yhteydessä ja ne ovat nähtävänä kokouksessa.

Päätöshistoria

Kasvun ja oppimisen lautakunta 29.09.2021 § 10

Päätösehdotus

Kasvun ja oppimisen toimialajohtaja Rinta-aho Harri

Kasvun ja oppimisen lautakunta hyväksyy perusopetuksen iltapäivätoiminnan järjestämisperiaatteet liitteen mukaisena. Järjestämisperiaatteet sisältävät iltapäivätoiminnan järjestämistä ja toteutusta koskevat toimintaperiaatteet ja lapsivalintakriteerit sekä hankintaperiaatteet, avustusten myöntämisen periaatteet sekä periaatteet omalle toiminnalle.

Periaatteet tulevat voimaan 1.8.2022 lukien kuitenkin siten, että periaatteita noudatetaan jo kevään 2022 aikana tehtävissä palveluntuottajien valinnoissa sekä lapsivalinnoissa.

Käsittely

Puheenjohtaja Räf Hopsun kannattamana ehdotti asian jättämistä pöydälle.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko puheenjohtajan ehdotus hyväksyä. Koska ehdotusta ei vastustettu, puheenjohtaja totesi sen tulleen yksimielisesti hyväksytyksi.

Päätös

Kasvun ja oppimisen lautakunta:

Asia jätettiin yksimielisesti pöydälle.

